

RAPORT MERYTORYCZNY STOWARZYSZENIA AMNESTY INTERNATIONAL ZA ROK 2019

PRAWA CZŁOWIEKA W POLSCE

Stowarzyszenie Amnesty International kontynuowało kampanie dotyczące praw człowieka w Polsce. Jej odbiorcami byli decydenci (zarówno polscy, jak i przedstawiciele organizacji międzynarodowych, tj. UE, ONZ, RE lub ich agencji czy organów doradczych), aktywiści/aktywistki organizacji społecznych i pozarządowych, osoby, które doświadczyły naruszeń praw człowieka lub są na nie narażone, nauczyciele/nauczycielki, młodzież szkolna oraz szeroko rozumiane społeczeństwo obywatelskie w kraju i zagranicą.

Szeroko zakrojone działania Stowarzyszenia obejmowały:

- monitorowanie oraz analizę prawa i praktyki w poszczególnych obszarach mających wpływ na realizację praw człowieka w Polsce, również w kontekście projektowanych zmian oraz sporządzanie stosownych raportów;
- reagowanie i nagłaśnianie przypadków naruszeń praw osób indywidualnych, które ukazują systemowy problem gwarancji praw człowieka w Polsce;
- pracę rzeczniczą i medialną: publikowanie oświadczeń, stanowisk, komunikatów prasowych, opinii prawnych, udział w posiedzeniach komisji sejmowych i senackich oraz zespołów parlamentarnych, tam gdzie organizacji zezwolono na taki udział;
- przygotowanie pogłębionych materiałów informacyjnych dla odbiorców działań;
- mobilizację społeczeństwa: petycje oraz angażujące materiały aktywistyczne (ulotki, broszury, grafiki wykorzystywane w mediach społecznościowych);
- edukację praw człowieka: przygotowanie materiałów edukacyjnych, szkolenia dla aktywistów i aktywistek oraz warsztaty dla młodzieży szkolnej przy udziale ekspertów/ekspertek.

Zakres tematyczny podejmowanych działań obejmował: **równe traktowanie, wolność zgromadzeń, niezależność sądownictwa oraz działania na rzecz praw uchodźców.**

1. RÓWNE TRAKTOWANIE

Działania Stowarzyszenia w zeszłym roku, skupione wokół równego traktowania, dotyczyły kilku obszarów:

- a. Wolność od przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy ze względu na płeć i przemocy seksualnej

W ramach tego tematu, w pierwszej połowie roku, skupiono się na kontynuowaniu kampanii "Stop przemocy wobec kobiet", reagując na bieżąco na pojawiające się propozycje zmian legislacyjnych i prowadząc działania rzecznicze, sieciujące i kampanijne.

W reakcji na projekt zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej Stowarzyszenie wystąpiło do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zwracając uwagę na szereg problemów pojawiających się w proponowanej ustawie. W rezultacie otrzymaliśmy oficjalne potwierdzenie wycofania się Ministerstwa z kontrowersyjnego projektu.

Następnie Stowarzyszenie wzięło udział w konsultacjach społecznych projektu ustawy dotyczącej izolacji sprawcy od osoby doświadczającej przemocy, formułując swoje rekomendacje. Zostały one częściowo uwzględnione przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Prace legislacyjne dalej trwają.

Stowarzyszenie zainicjowało również serię spotkań sieciujących dla organizacji zajmujących się przemocą ze względu na płeć. Spotkania służą przygotowaniu się organizacji do procesu raportowania z wykonywania przez Polskę Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Raport przewidziany jest w pierwszej połowie 2020 roku.

Szczególnym aspektem wolności od przemocy, którym zajmowało się Stowarzyszenie, była wolność od przemocy seksualnej. Z wykorzystaniem narzędzia Mobilisation Lab zaprojektowano kampanię, która została przetestowana na letnim festiwalu muzycznym. W efekcie powstała kampania **“TAK to miłość”**, która rozpoczęła się we wrześniu 2019 roku. Celem kampanii jest zmiana definicji zgwałcenia w polskim prawie (więcej informacji o kampanii na stronie: <https://amnesty.org.pl/kampanie/tak-to-milosc/>). W ramach pierwszej odsłony kampanii przekaz skierowano do młodych osób, wykorzystując pozytywną i wzmacniającą komunikację promującą pytanie o i uzyskiwanie zgody na seks. Akcją Amnesty International w mediach społecznościowych poprzez publikację postów, insta stories, prezentację kampanijnych grafik i statystyk, wsparły między innymi: Ewa Grzelakowska-Kostoglu (@Red Lipstick Monster), Ewa Bujacz (@Lewogram), Kaya Szulczewska (@Ciałopozytyw), Katarzyna Koczułap (@kasia_coztymseksem), Natalia Trybuś (@Pink Candy), Katarzyna Barczyk-Matkowska (@ladyasztet) oraz Anna Pietrucha (@Dziewczyński Power). Stowarzyszenie zaprosiło również do współpracy artystów tatuatorów oraz grafików. Projekty w ramach kampanii „Tak to miłość” wykonali m.in.: Patrycja Krawczyk, Kamil Zawadzki, Monika Smetaniuk, Katarzyna Pomieczyska i Wiktoria Harabasz oraz Zofia Jabłońska. W ramach materiałów kampanijnych przygotowano 2 quizy edukacyjne na temat zgody na seks, które również cieszyły się dużą popularnością (wypełniło je ponad 1500 osób). Przeprowadzono także działania offline w nowej formie - podczas imprez klubowych, np. w klubie Pogłos w Warszawie we współpracy z kolektywem “Girls to the front”. Pozwoliło to na bezpośrednie dotarcie do grupy docelowej kampanii i spotkało się z bardzo dobrym przyjęciem. Petycję wzywającą władze do zmiany definicji przestępstwa zgwałcenia w Polsce podpisało ponad 30 tysięcy osób (do końca 2019 roku).

b. Prawa seksualne i reprodukcyjne

Działania Stowarzyszenia w zakresie praw seksualnych i reprodukcyjnych miały w większości charakter reakcyjny wobec wydarzeń na świecie i w Polsce.

Temat aborcji w Polsce przycichł w 2019 roku, w związku z tym Stowarzyszenie prowadziło spotkania sieciujące dla aktywistek zajmujących się prawami reprodukcyjnymi tak aby mogły

one się ze sobą poznać, wspólnie rozwijać pomysły na działania i wzmacniać swoje kompetencje w zakresie ich przeprowadzania.

Stowarzyszenie reagowało również na propozycję ustawy ograniczającej możliwość prowadzenia edukacji seksualnej przedstawiając swoje stanowisko w mediach społecznościowych i na forum międzynarodowym.

c. Wolność od dyskryminacji

Rok 2019 był wyjątkowo intensywny pod względem przeciwdziałania dyskryminacji i mowy nienawiści w Polsce. W szczególności wobec zabójstwa prezydenta Adamowicza oraz ciągłych ataków wobec społeczności LGBTI w mediach publicznych czy bezpośrednio ze strony polityków, przez cały rok Stowarzyszenie prowadziło intensywne działania w tym zakresie. Przypominano o przekazach kampanii #NIEnawiść oraz zwracano uwagę na brak rozwiązań prawnych w zakresie przestępstw z nienawiści.

W drugiej połowie roku uruchomiono petycję w sprawie nowelizacji Kodeksu Karnego domagającej się poszerzenia katalogu przesłanek w przestępstwach "z nienawiści", zgodnie z rekomendacjami z raportu Stowarzyszenia z 2015 roku. Pod petycją podpisało się ponad 8,5 tysiąca osób.

Po wyborach parlamentarnych Stowarzyszenie zostało zaproszone do uczestnictwa w Zespole Parlamentarnym do spraw Równouprawnienia Społeczności LGBT+. Odnotowano wzmożone ataki na społeczność LGBTI podczas Marszów Równości, o czym więcej w rozdziale *Wolność Zgromadzeń*.

W 2019 roku uruchomiono także Pilną Akcję w sprawie obrończyni praw człowieka w Polsce, Elżbiety Podleśnej. Sprawa pani Podleśnej ilustrowała przypadki naruszenia wolności słowa oraz ataki na obrońców praw człowieka w Polsce.

Pani Elżbieta protestowała przeciwko dyskryminacji społeczności LGBTI w jednym z kościołów w Płocku rozklejając w tym mieście wizerunek Matki Boskiej Częstochowskiej z tęcza aureolą. Jej działanie spotkało się z nieproporcjonalną reakcją Policji, została niesłusznie (jak potwierdził następnie sąd) zatrzymana. Prokuratura wciąż prowadzi dochodzenie w tej sprawie.

W Polsce pod petycją podpisało się ponad 12 tysięcy osób. Akcja spotkała się także z dużym odzewem międzynarodowym - zebrała w różnych krajach łącznie ponad 90 tysięcy podpisów.

2. WOLNOŚĆ ZGROMADZEŃ

Stowarzyszenie Amnesty International kontynuowało monitoring zmian wprowadzonych w grudniu 2016 r. do ustawy Prawo o zgromadzeniach, organizując obserwacje zgromadzeń i alarmując o naruszeniach wolności zgromadzeń w Polsce.

W ramach projektu obserwacji zgromadzeń, zgodnie z wynikami ewaluacji z 2018 r., skupiono się na marszach równości i zgromadzeniach cyklicznych. Przeprowadzono obserwacje w Warszawie,

Bydgoszczy, Białymstoku i Płocku, przygotowując następnie raporty bądź oświadczenia dotyczące zabezpieczenia zgromadzeń i przestrzegania praw demonstrantów i kontrdemonstrantów.

Dokumenty te były przekazywane Policji oraz administracji samorządowej, były również udostępniane na stronie internetowej Stowarzyszenia. Szczególnie mocno odbiło się w mediach oświadczenie wydane w związku z przerwana ze względów bezpieczeństwa obserwacją Marszu Równości w Białymstoku.

W kwietniu 2019 r. przeprowadzono kolejne szkolenie dla obserwatorów przekraczając tym samym liczbę ponad 50 osób, które po odbyciu wymaganego szkolenia uzyskały status certyfikowanego przez Stowarzyszenie obserwatora lub obserwarki zgromadzeń. Stowarzyszenie dzieliło się swoim doświadczeniem w zakresie praw przysługujących organizatorom i uczestnikom zgromadzeń również z przedstawicielami innych organizacji pozarządowych, działających lokalnie na rzecz praw człowieka. Taka wymiana odbyła się w trakcie spotkania sieciującego w ramach projektu *Aktywizm i Edukacja – rozwój środowisk działających na rzecz praw człowieka*.

Wnioski z prowadzonych przez Amnesty International obserwacji wykorzystano także do opracowania krótkiego przewodnika po podstawowych prawach i obowiązkach osób uczestniczących w zgromadzeniach publicznych. Zebrano w nim informacje z różnych ustaw regulujących wolność zgromadzeń oraz prawa i obowiązki zarówno demonstrantów, jak i Policji.

Dwie petycje dotyczące wolności zgromadzeń, domagające się ochrony uczestników i uczestniczek marszy równości oraz powstrzymywania się przez władze samorządowe od „prewencyjnego” zakazywania zgromadzeń, zebrały łącznie ponad 10 tysięcy podpisów.

Przypominaliśmy w nich m.in., że zakazać zgromadzenia można jedynie w przypadku wystąpienia realnego, bezpośredniego i poważnego zagrożenia dla zdrowia i życia, a zakaz prewencyjny, uzasadniony jedynie prawdopodobieństwem wystąpienia zagrożenia stanowi naruszenie standardów międzynarodowych.

Przez cały rok w dalszym ciągu Stowarzyszenie prowadziło kampanię na rzecz 14 kobiet, które zostały zaatakowane, gdy protestowały przeciwko faszyzmowi na Marszu Niepodległości w 2017 roku w Warszawie.

Pracownicy i pracowniczki Stowarzyszenia, a w niektórych wypadkach także Sekretariatu Międzynarodowego i innych sekcji krajowych, obserwowali wszystkie rozprawy sądowe dotyczące 14 kobiet. W trakcie kampanii zebrano w Polsce ponad 28 000 podpisów pod petycją żądającą sprawiedliwości dla 14 kobiet i pociągnięcia do odpowiedzialności sprawców napaści. Do Stowarzyszenia wpłynęło 2 000 listów wsparcia kierowanych do 14 kobiet, które były im na bieżąco przekazywane. W obronę kobiet zaangażowało się 17 sekcji krajowych Amnesty International, które w sumie zebrały ponad 150 000 podpisów pod petycją. Wobec ogromnego odzewu i zainteresowania sytuacją 14 kobiet, zorganizowano trzy wizyty zagraniczne, w ramach których przedstawiały one m.in. sytuację w zakresie przestrzegania wolności zgromadzeń w Polsce.

3. NIEZALEŻNOŚĆ SĄDOWNICTWA

Stowarzyszenie kontynuowało monitoring procesu legislacyjnego w zakresie, w jakim wpływał on na osłabienie praworządności w Polsce.

Amnesty prowadziła odrębną kampanię poświęconą niezależności sądownictwa. Zainauguował ją raport przygotowany we współpracy z Sekretariatem Międzynarodowym Amnesty International (raport „Wolne sądy, wolni ludzie”). Prowadzono intensywną komunikację w mediach społecznościowych, przedstawiając sylwetki sędziów i prokuratorów walczących o niezależność sądownictwa i poddawanych w związku z tym postępowaniom dyscyplinarnym. Wyjaśniano również, jak określone legislacyjne i organizacyjne działania państwa zagrażają prawu do bezstronnego sądu.

Stowarzyszenie organizowało również spotkania sędziów ze swoimi członkami i członkiniami oraz osobami współpracującymi z Amnesty International. Członkowie i członkinie Stowarzyszenia brali udział w demonstracjach i pokojowych zgromadzeniach mających znaczenie dla zachowania niezależności sądownictwa w Polsce. Petycję „*Nie pozwól na uciszenie i zastraszanie sędziów*” w sprawie powstrzymania represyjnych postępowań dyscyplinarnych podpisało ponad 20 tysięcy osób.

Publikowano oświadczenia i komunikaty prasowe, w szczególności na temat wpływu projektowanych zmian na prawo do sądu, obserwowano również postępowania dyscyplinarne uruchamiane wobec sędziów i prokuratorów walczących o niezależność sądownictwa. Kontynuowano również współpracę w ramach Komitetu Obrony Sprawiedliwości (KOS), publikując wspólne stanowiska, biorąc udział w konferencjach prasowych i zgromadzeniach.

Częścią kampanii było także mobilizowanie innych sekcji Amnesty International do zaangażowania na rzecz niezależności sądownictwa w Polsce. W rezultacie, w szczególności sekcje europejskie prowadziły działania rzecznicze w swoich krajach, organizowały akcje solidarnościowe i zapraszały polskich sędziów na spotkania z aktywistami i aktywistkami praw człowieka i członkami/członkiniami Amnesty w poszczególnych krajach. We współpracy z Sekretariatem Międzynarodowym i Biurem Instytucji Europejskich w Brukseli prowadzono również rzecznictwo na poziomie międzynarodowym, przygotowując sprawozdania dla Rady ds. Ogólnych UE (prowadzącej procedurę z art. 7 przeciwko Polsce) oraz organizując spotkania z przedstawicielami Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Rady UE.

4. DZIAŁANIA NA RZECZ PRAW UCHODźCÓW

Amnesty International w 2019 roku, realizując działania w obszarze praw człowieka w Polsce, monitorowała sytuację uchodźców i osób ubiegających się o ochronę. W ramach współpracy z koalicją 8 innych organizacji, organizacja przygotowywała kampanie oraz nagłaśniała sytuacje wymagające reakcji władz.

W grudniu 2019 r. przeprowadzono wspólną kampanię, której celem było zwrócenie uwagi na niewpuszczanie uchodźców do Polski i systematyczne niedopuszczanie do składania wniosków o ochronę międzynarodową. Wzmianki o kampanii pojawiły się w co najmniej 50 materiałach

medialnych. Ponadto we współpracy z innymi organizacjami przygotowano stronę internetową, stanowiącą bazę informacji na temat sytuacji uchodźców na granicy Brześć - Terespol.

W ciągu roku przygotowano 10 wystąpień do władz, do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Straży Granicznej. We współpracy z innymi organizacjami pracowano nad przygotowaniem wspólnej bazy wolontariuszy, w celu wzmocnienia mobilizacji wokół inicjatyw prowadzonych przez organizacje w całej Polsce. W odpowiedzi na zapotrzebowanie, organizacja udzielała wsparcia w indywidualnych przypadkach, w zakresie dostępu do informacji na temat procedur azylowych w Polsce.

Wielokrotnie występowało także do sądów, przedstawiając opinie na temat sytuacji praw człowieka w krajach pochodzenia osób w postępowaniach deportacyjnych lub o ekstradycje.

KAMPANIE KRYZYSOWE

Stowarzyszenie Amnesty International zidentyfikowało potrzebę szybkiego i skutecznego reagowania na nagłe kryzysy prawa człowieka na świecie. Dlatego w 2019 roku zatwierdzona została nowa formuła działań pod nazwą „kampanie kryzysowe”.

Przygotowana została lista kryteriów, na podstawie których Stowarzyszenie podejmuje decyzję o rozpoczęciu kampanii kryzysowej w danym temacie. Kampanie kryzysowe w 2019 roku dotyczyły nagłych wydarzeń za granicą, w których liczył się szybki czas reakcji. Za przygotowanie kampanii kryzysowych odpowiadała Koordynatorka ds. reagowania kryzysowego oraz formułowany ad hoc Zespół kryzysowy, złożony z osób z różnych działów biura. Każda kampania charakteryzowała się wysoką intensywnością działań i stosunkowo krótkim czasem wzmożonej aktywności (około 3 tygodni).

Na działania kampanijne składały się: apel do władz danego kraju o przestrzeganie praw człowieka, kampania informacyjna w mediach społecznościowych, kontakt z mediami tradycyjnymi, mobilizacja osób do działań online i offline, rzecznictwo. Celem kampanii było doprowadzenie do pozytywnych zmian w zakresie praw człowieka, podniesienie świadomości społeczeństwa, wzmocnienie wizerunku Amnesty International jako organizacji odpowiadającej na aktualne kryzysy oraz poszerzenie grona wspierających Stowarzyszenie osób o nowych odbiorców.

W 2019 roku przeprowadzonych zostało sześć kampanii kryzysowych:

1. Kryzys humanitarny i masowe protesty w Wenezueli

Stowarzyszenie Amnesty International przygotowało petycję skierowaną do Sekretarza Generalnego ONZ oraz materiały we współpracy z Wenezuelczykami mieszkającymi w Polsce. We wrześniu 2019 roku Rada Praw Człowieka ONZ ogłosiła decyzję o przeprowadzeniu międzynarodowej misji w celu udokumentowania naruszeń praw człowieka w Wenezueli.

2. Uwieszenie Nasrin Sotoudeh

Stowarzyszenie przygotowało petycję skierowaną do Najwyższego Przywódcy Islamskiej Republiki Iranu Alego Chameneiego. Parlament Europejski przyjął rezolucję wzywającą do

uwolnienia Sotoudeh. Reprezentant ONZ odwiedził ją w więzieniu. Sotoudeh pozostaje w więzieniu, jest w kontakcie ze swoją rodziną.

3. Kryzys polityczny i masowe protesty w Hongkongu

Stowarzyszenie przygotowało petycję skierowaną do Szefowej Administracji Hongkongu, Carrie Lam. Wysoki komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw praw człowieka wezwał władze Hongkongu do przeprowadzenia śledztwa w sprawie nadużyć siły ze strony policji.

4. Konflikt syryjsko-turecki i ofensywa Turcji

Stowarzyszenie AI przygotowało petycję skierowaną do wszystkich stron konfliktu: Turcji, Kurdyjskiej Autonomicznej Administracji i Syryjskiej Republiki Arabskiej. Prezydenci Turcji i Rosji zawarli porozumienie o zakończeniu działań militarnych w Syrii. Turcja ma sprawować kontrolę nad „bezpieczną strefą” – obszarem o długości 120 km pomiędzy miastami Ras al-Ain i Tal Abyad. W świetle prawa międzynarodowego nie istnieje pojęcie „bezpiecznej strefy” – wszystkie strony konfliktu zobowiązane są do ochrony cywilów, niezależnie od tego, w jakiej strefie się znajdują.

5. Uwieszenie Nazanin Zaghari-Ratcliffe

Stowarzyszenie przygotowało petycję skierowaną do Szefa sądownictwa w Iranie Ajatollaha Sadegh Larijani. ONZ oraz Parlament Europejski wezwały do uwolnienia Ratcliffe. W związku z epidemią koronawirusa w Iranie Nazanin Zaghari-Ratcliffe została w marcu 2020 roku zwolniona z więzienia na dwa tygodnie.

6. Uwieszenie uchodźców na statku organizacji Proactiva Open Arms

Stowarzyszenie AI przygotowało petycję skierowaną do Prezesa Rady Ministrów RP, Mateusza Morawieckiego. Po 14 dniach włoski sąd administracyjny uchylił zakaz wpływnięcia na wody terytorialne Włoch dla Open Arms. Statek z uchodźcami dotarł do Lampedusy.

Łącznie pod wszystkimi petycjami Stowarzyszenia w ramach kampanii kryzysowych w 2019 roku podpisało się 89 347 osób.

MARATON PISANIA LISTÓW

W 2019 roku na całym świecie, w ramach Maratonu Pisania Listów, podjęto rekordowych 6 609 837 akcji. W Polsce Maraton trwał od 29 listopada do 15 grudnia w prawie 800 miejscach. Podczas polskiej edycji Maratonu podjęto 370 669 akcji w sprawie obrończyń i obrońców praw człowieka.

Jak co roku, do Maratonu Pisania Listów w Polsce przyłączyły się m.in. szkoły, biblioteki i kawiarnie. Pisanie listów można było zorganizować także we własnym domu. Maratonowi Pisania Listów towarzyszyły również wydarzenia dodatkowe w całej Polsce: koncerty, wystawy, pokazy filmów, warsztaty i spotkania poświęcone prawom człowieka.

Maraton Pisania Listów 2019 poświęcony był młodemu obrońcom i obrończyniom praw człowieka z Kanady, Egiptu, Iranu, Nigerii, Filipin. Upominał się też o doświadczające łamania praw człowieka młode osoby z Białorusi, Meksyku, Chin i Sudanu Południowego.

Wśród bohaterek i bohaterów Maratonu w 2019 roku były m.in.: Yasaman Aryani z Iranu, José Adrián z Meksyku, Marinel Ubaldo z Filipin, Emil Ostrowko z Białorusi czy Ibrahim Ezz El-Din z Egiptu.

Dzięki Maratonowi Pisania Listów José Adrián poczuł się silniejszy, pewniejszy siebie i na początku 2020 r. wziął udział w swoim pierwszym spotkaniu rzeczniczym, przy wsparciu

Amnesty International Meksyk i Indignación. José Adrián otrzymał również oficjalny list, który stwierdza, że obecnie jego nazwisko nie figuruje już w rejestrze karnym.

Marinel z Filipin napisała list do sympatyków Amnesty: „Drodzy zwolennicy i działacze Amnesty, dziękuję bardzo za przyjęcie mnie i mojej historii. Za otwarcie serca przed nami, mieszkańcami Filipin, zwłaszcza Matarinao. Jestem przytłoczona i schlebiamy mi wsparcie i miłe wiadomości, które otrzymałam w czasie kampanii. Miło wiedzieć, że są ludzie, zwłaszcza młodzi, z krajów pierwszego świata, którzy walczą z tym samym wezwaniem na ustach, co my na Filipinach....”.

W sprawie Yasaman Aryani podczas Maratonu podjęto ponad 1,2 milion akcji na całym świecie. Ta międzynarodowa mobilizacja miała duży wpływ na jej sytuację. Jeden z celów kampanii został osiągnięty – Yasaman Aryani i jej matka Monireh Arabshahi zostały przeniesione do więzienia Evin. Ich wyroki zostały zmniejszone w wyniku odwołania.

AKTYWIZM I EDUKACJA PRAW CZŁOWIEKA

Aktywizm i Grupy Lokalne

W 2019 roku Grupy Lokalne zrzeszające ponad 100 aktywistów i aktywistek Amnesty International działały w trzynastu miejscowościach w całej Polsce. Grupy w Łodzi, Krakowie, Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu i Trójmieście prowadziły rekrutacje i organizowały spotkania otwarte, czego efektem było dołączenie kilkudziesięciu nowych aktywistów i aktywistek do Amnesty International.

Grupy zrealizowały ponad 40 działań na rzecz praw człowieka, często w partnerstwach z innymi instytucjami, m.in. Maraton Pisania Listów, akcje publiczne, warsztaty, konferencje. Grupy Lokalne aktywnie zaangażowały się również w organizację Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia Amnesty International, które w 2019 roku odbyło się w Łodzi.

Aktywiści i aktywistki uczestniczyli w licznych szkoleniach i spotkaniach organizowanych przez Stowarzyszenie i poszczególne Grupy Lokalne. Między innymi w marcu odbyły się warsztaty antidyskryminacyjne, we wrześniu w Radomsku zorganizowano szkolenie dla osób koordynujących Grupy Lokalne, a w listopadzie łódzka Grupa Lokalna zaprosiła aktywistów i aktywistki z całej Polski na zjazd aktywistyczny, w którym wzięło udział około 40 osób.

Aktywistki i aktywiści Amnesty International byli widoczni również w przestrzeni publicznej. Nie zabrakło ich na Paradzie Równości w Warszawie oraz na marszach organizowanych w innych miastach, m.in. Łodzi, Radomsku, Krakowie, Trójmieście, Częstochowie.

Osoby reprezentujące Grupy Lokalne były również zaangażowane w promowanie praw człowieka podczas Pol'and'Rock Festiwal. Zbierano podpisy pod petycjami dotyczącymi m.in. niezależności polskiego wymiaru sprawiedliwości oraz konieczności zmiany definicji zgwałcenia w polskim prawie. W sumie udało się zebrać 2767 podpisów pod petycjami. W namiocie Amnesty International przygotowane były liczne atrakcje dla festiwalowiczów związane z kampanią TAK TO MIŁOŚĆ - można było napisać, czym dla osób jest miłość oraz seks, zrobić sobie wodny tatuaż, wykonać zdjęcie w sercowej ramce, a także ozdobić ciało metodą *body painting*. Dzięki współpracy z Fundacją Nowoczesnej Edukacji Spunk w namiocie odbył się pokaz filmu „Okresowa rewolucja” wraz z dyskusją (uczestniczyło około 20 osób). Gośćmi Stowarzyszenia byli również sędziowie ze Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, którzy w ramach panelu dyskusyjnego

tłumaczyli, jak zmiana prawa w zakresie sądownictwa może wpłynąć na zmiany ustrojowe w państwie – w spotkaniu uczestniczyło około 40 osób.

W 2019 roku Stowarzyszenie wprowadziło szereg rozwiązań mających na celu usprawnienie komunikacji i współpracy z Grupami Lokalnymi. Uchwalono nowy Regulamin Grup Lokalnych, który przewiduje m.in. wprowadzenie stałego budżetu na bieżącą działalność Grup Lokalnych i podział zadań między osoby funkcyjne w Grupie.

Aktywizm i edukacja – wsparcie środowisk działających na rzecz praw człowieka

W 2019 roku Stowarzyszenie kontynuowało realizację projektu „Aktywizm i edukacja – wsparcie środowisk działających na rzecz praw człowieka” finansowanego ze środków przyznanych przez Fundację im. Stefana Batorego. Jego celem jest wsparcie lokalnych środowisk (aktywistów i aktywistek, nauczycieli i nauczycielek, grup nieformalnych) zaangażowanych w promowanie praw człowieka w Polsce, w skutecznej i strategicznej realizacji celów aktywistycznych i edukacyjnych oraz w przeciwdziałaniu wypaleniu aktywistycznemu.

W 2019 roku Amnesty zorganizowała również cztery szkolenia dla przedstawicieli i przedstawicielek organizacji i grup nieformalnych działających lokalnie na rzecz praw człowieka, w tym aktywistów i aktywistek Amnesty International zrzeszonych w Grupach Lokalnych. Szkolenia dotyczyły przeciwdziałaniu wypaleniu, budowania partnerstw i sojuszy na rzecz praw człowieka, strategicznego planowania, wyzwań dla praw człowieka w Polsce w obszarze niezależności sądów i wolności zgromadzeń. Szkoleniom towarzyszyły również tematyczne spotkania sieciujące oraz webinaria dla przedstawicieli organizacji działających na rzecz praw kobiet oraz nauczycieli i nauczycielek zaangażowanych w edukację praw człowieka. W ramach projektu opublikowano również polską wersję „Podręcznika sprawiedliwego procesu” - praktycznego podręcznika po międzynarodowych i regionalnych standardach sprawiedliwego procesu. Dotyczy on praw w postępowaniu przygotowawczym, sądowym i odwoławczym.

Start the Change! Działaj lokalnie, zmieniaj globalnie

Projekt „START THE CHANGE! Działaj lokalnie, zmieniaj globalnie” rozpoczął się jesienią 2017 roku i jest realizowany przez Amnesty International Polska wraz z 14 organizacjami partnerskimi w 12 krajach Unii Europejskiej. Jego celem jest wyposażenie kadr szkolnych oraz młodzieży w wiedzę i umiejętności umożliwiające zrozumienie globalnych współzależności, migracji oraz własnej roli i odpowiedzialności za działania na rzecz zrównoważonego rozwoju i praw człowieka.

W 2019 roku w ramach projektu zrealizowano następujące działania:

1. Kontynuowano współpracę z 43 nauczycielami i nauczycielkami, którzy podjęli działania szkolne jesienią 2018 roku (w marcu odbyło się spotkanie sieciujące dla tej grupy). W projekt zaangażowało się 17 nowych nauczycielek, które uczestniczyły w szkoleniu stacjonarnym zorganizowanym w październiku, a następnie realizowały działania szkolne – prowadziły warsztaty i wspierały młodzież podczas organizacji akcji na rzecz praw człowieka i zrównoważonego rozwoju. W 2019 roku rozpoczęto również współpracę z 31 nauczycielkami i nauczycielami wspieranymi zdalnie w realizacji projektu. Zaangażowani w projekt nauczyciele i nauczycielki przeprowadzili ogółem 180 warsztatów dla młodzieży, a w 37 szkołach odbyły się akcje na rzecz praw człowieka i zrównoważonego rozwoju.

2. W ramach wsparcia metodycznego zorganizowano cztery webinaria poświęcone m.in. globalnym współzależnościom, sytuacji uchodźców na wyspach greckich, pracy edukacyjnej z młodzieżą w tematyce migracji i praw człowieka, przeciwdziałaniu mowie nienawiści. Opracowano również dwie publikacje edukacyjne z obszaru celów zrównoważonego rozwoju i ochrony praw migrantów i uchodźców w Polsce i na świecie. Jedną z nich to tłumaczenie na język polski i adaptacja publikacji stworzonej przez Międzynarodowy Sekretariat AI, uzupełnionej o materiały dotyczące działań akcyjnych: ***Szanuj moje prawa, szanuj moją godność. Moduł IV – prawa uchodźców, uchodźczyń, migrantów i migrantek.*** Drugą to owoc pracy międzynarodowego zespołu projektu START THE CHANGE! ***Pomocnik dydaktyczny – o migracjach, prawach człowieka i zrównoważonym rozwoju***, który został przetłumaczony i dostosowany do polskich realiów. Obie publikacje były dystrybuowane wśród osób uczestniczących w szkoleniach Stowarzyszenia, zawierają części metodyczne o tym, jak uczyć oraz konkretne pomysły na działania - scenariusze warsztatów i akcji.
3. W projekt START THE CHANGE! zaangażowały się również Grupy Lokalne Amnesty International. Aktywiści i aktywistki z Krakowa, Poznania, Radomska, Trójmiasta, Warszawy przeprowadzili 15 akcji i działań poświęconych Celom Zrównoważonego Rozwoju i migracji. Do tych działań Grupy Lokalne zapraszały inne lokalnie działające organizacje i grupy nieformalne. Warto wymienić m.in. warsztaty zero waste zorganizowane przez Łódzką Grupę Lokalną we współpracy z Viva! Akcja dla zwierząt czy malowidło solidarnościowe „Warta warta posprzątania. Trashchallenge”, które powstało w Poznaniu.
4. Rok 2019 był rokiem bogatym w wydarzenia międzynarodowe, wśród nich najważniejsze to:
- Realizacja międzynarodowego **konkursu dla młodzieży „Write the Change”** na najlepszy scenariusz filmowy poświęcony tematyce praw człowieka, migracji i zrównoważonego rozwoju. Spośród 22 prac nadesłanych przez polską młodzież, trzy zostały wytypowane do etapu międzynarodowego – spotkania w Giffoni we Włoszech, podczas festiwalu filmowego. Zwycięzczynią międzynarodowego etapu konkursu została uczennica Elektronicznych Zakładów Naukowych we Wrocławiu za scenariusz „Nida from Aleppo”. Adrianna została wybrana spośród kilkudziesięciu zgłoszeń nadesłanych z 12 krajów UE, dzięki czemu w jej szkole przeprowadzono projekt „No more war”.
  - **Międzynarodowy konkurs grantowy GlobArt** skierowany do organizacji pozarządowych z 12 krajów partnerskich projektu, przeznaczony na działania artystyczne ukazujące sens i znaczenie celów zrównoważonego rozwoju. W wyniku konkursu 5 polskich organizacji dostało grant na realizację działań lokalnych.
  - **Obóz młodzieżowy na Lampedusie** – jesienią na Lampedusie odbyło się spotkanie kilkudziesięciu młodych osób z 12 krajów, w tym trzech aktywistek z Polski – działaczek Grup Lokalnych Amnesty. Spotkanie miało na celu zwiększenie świadomości młodych ludzi na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju i praw uchodźców i uchodźczyń. Młodzież poprzez doświadczenie rzeczywistości Lampedusy, czyli spotkanie ze społecznością lokalną i podmiotami z pracującymi z migrantami i migrantkami na miejscu, mogła poznać z bliska złożoność problematyki migracji, a przede wszystkim poznać konkretne osoby. W wyniku obozu został

stworzony wspólny manifest młodych ludzi – Carta di Lampedusa – wzywający do działań na rzecz ochrony praw uchodźców i uchodźczyń.

Silence Hate. Wyłącz nienawiść - zmiana języka może zmienić świat

W 2019 roku zakończono realizację międzynarodowego projektu edukacyjnego „Silence Hate. Wyłącz nienawiść - zmiana języka może zmienić świat”. Jego głównym celem było przeciwdziałanie mowie nienawiści w internecie wymierzonej w migrantów i uchodźców poprzez rozwijanie nowych i twórczych przekazów oraz wzmacnianie głosu osób z doświadczeniem migracyjnym w dyskursie publicznym. Projekt skierowany był do ludzi mediów, nauczycielek i nauczycieli, edukatorów i edukatorek oraz młodzieży szkolnej.

W 2019 roku kontynuowano współpracę z dziennikarzami i dziennikarkami, którzy w 2018 roku uczestniczyli w międzynarodowym warsztacie medialnym w Londynie, dofinansowując publikację siedmiu materiałów (wywiadów, reportaży, filmów) rzetelnie prezentujących sytuację uchodźców i uchodźczyń na świecie. Przeprowadziliśmy warsztaty filmowe dla 65 uczniów i uczennic z czterech szkół. Młodzi ludzie zrealizowali sześć krótkich filmów poświęconych mowie nienawiści w stosunku do uchodźców i uchodźczyń. Te młodzieżowe produkcje zostały zaprezentowane na konferencji podsumowującej projekt 28 listopada 2019 roku. W wydarzeniu wzięło udział ponad 70 osób: uczniów i uczennic, nauczycieli i nauczycielek oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w obszarze edukacji. Na konferencji zaprezentowano również materiał edukacyjny „Wyłącz nienawiść – alternatywne narracje w pracy z młodzieżą”.

Podczas realizacji projektu w latach 2018-2019 Stowarzyszenie przeszkoliło pięcioro dziennikarzy i dziennikarek, 20 trenerów i trenerek, 130 młodych osób podczas warsztatów w dziewięciu szkołach. Powstało siedem materiałów dziennikarskich oraz 11 produkcji medialnych stworzonych przez młodzież (filmów, akcji na Instagramie, animacji.)

Sieć edukacji praw człowieka

Sieć edukacji praw człowieka Amnesty International zrzesza szkoły, nauczycieli i nauczycielki oraz edukatorów i edukatorki zaangażowanych w działania mające na celu budowanie wiedzy, umiejętności i postaw promujących prawa człowieka. Stowarzyszenie Amnesty International zrealizowało w 2019 roku szereg działań zmierzających do rozwoju kompetencji członków i członkiń sieci oraz organizacji ich działań edukacyjnych. W maju odbyło się szkolenie z kompetencji trenerskich dla 16 edukatorów i edukatorek praw człowieka. Pięć osób uzyskało certyfikat Edukatora/Edukatorki Praw Człowieka pierwszego stopnia.

Członkowie i członkinie sieci przeprowadzili kilkadziesiąt warsztatów o prawach człowieka w całej Polsce, ogółem uczestniczyło w nich 815 osób. Warto wymienić tu przede wszystkim Festiwal Praw Człowieka w Kędzierzynie Koźlu, podczas którego edukatorzy Stowarzyszenia organizowali warsztaty o prawach człowieka dla nauczycieli oraz czterech grup wiekowych uczniów i uczennic.

W 2019 roku w bazie Amnesty zarejestrowane były 52 Szkolne Grupy Praw Człowieka (dawniej Szkolne Grupy Amnesty International). Aż 30 Szkolnych Grup Praw Człowieka zorganizowało Maraton Pisania Listów. Spośród innych akcji podejmowanych przez szkoły wyróżniły się liczne działania na rzecz uchodźców i uchodźczyń. Przykłady akcji o innej tematyce to m.in. rozwieszanie w szkole plakatów dotyczących racjonalnej gospodarki zasobami, konkurs plastyczny,

samodzielna organizacja warsztatów o prawach człowieka przez młodzież, czy zbieranie podpisów pod petycją na rzecz uruchomienia windy w szkole z myślą o osobach z niepełnosprawnością.

PRAWA CZŁOWIEKA W FILMIE

Nagroda Amnesty International za najlepszy film o prawach człowieka na festiwalu Millennium Docs Against Gravity

Amnesty International wręczyła nagrodę dla najlepszego filmu o prawach człowieka na 16. Millennium Docs Against Gravity Film Festival. Statuetkę otrzymał dokument „Serbka” w reżyserii Nebojsy Slijepcevicia.

W uzasadnieniu decyzji jury (w składzie Paweł Łoziński, Jakub Majmurek, Draginja Nadaždin) napisało: „Film <<Serbka>> może posłużyć jako ilustracja słów Tadeusza Kantora <<do teatru nie wchodzi się bezkarnie>>. Dokument przedstawia zapis pracy Olivera Frljicia (chorwacki dramaturg i reżyser teatralny, w Polsce znany m.in. jako reżyser <<Klątwy>>) nad sztuką, której tematem jest zabójstwo kilkunastoletniej Aleksandry Zec i jej rodziny, motywowane konfliktem chorwacko-serbskim w latach 90. XX wieku. Pełna emocji i konfliktów praca nad sztuką obnaża napięcia i podziały, które ciągle, niespełna 30 lat po zbrodni, rozdierają chorwackie społeczeństwo. Bohaterowie filmu, osoby różnej narodowości, stają się w nieintencjonalny sposób głównymi bohaterami dramatu.

Twórcom <<Serbki>> udało się znaleźć filmową formę, zdolną uchwycić specyfikę twórczego procesu Frljicia, oraz społeczne reakcje, do jakich prowokuje jego odważna sztuka i konfrontacja ze zbrodnią.

Film stanowi nie tylko zapis ciągle trwającej traumy po wojnie domowej i motywowanej narodową nienawiścią zbrodni, ale pokazuje także to, jak sztuka pozwala czasami wykonać konieczny, terapeutyczny proces. Przed kamerą, na naszych oczach, ożywają nieprzepracowane zbiorowe traumy i indywidualne lęki. Przyglądając się procesowi prób i nie wychodząc z przestrzeni teatru przeżyliśmy razem z uczestnikami tego przedstawienia bolesny i trudny, ale w finale oczyszczający proces”.

Jury nagrody przyznało także wyróżnienie dla filmu „Czarne słońca” w reżyserii Julien Elie, który ukazuje zjawisko rekordowej liczby zaginięć i zabójstw kobiet w Meksyku.

Więcej informacji o nagrodzie na stronie: <https://amnesty.org.pl/serbka-z-nagroda-amnesty-international-za-najlepszy-film-o-prawach-czlowieka/>.

12 maja 2019 roku w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, odbyła się współorganizowana przez Amnesty International debata „Zbrodniarz wojenny bohaterem narodowym. Jak walczyć z bezkarnością?”, która towarzyszyła projekcji filmu „Proces Ratko Mladicia”. W rozmowie wzięli udział zaproszeni goście: Rob Miller i Henry Singer – reżyserzy i współproducenci filmu oraz Alan Tieger, jeden z jego bohaterów, który w 2001 roku pełnił funkcję prokuratora w procesie Ratka Mladicia. Rozmówcy debatowali nad tym, czy ściganie sprawców zbrodni jest skuteczne? Jakie są konsekwencje dla lokalnych społeczności dotkniętych tragediami? Co sprawia, że zbrodniarze wojenni zostają bohaterami narodowymi i jak w takich warunkach walczyć z bezkarnością? Dyskusję poprowadziła Draginja Nadaždin, Dyrektorka Stowarzyszenia.

Cykl filmowy „Człowiek w kinie”

15 października 2019 roku Amnesty International zainaugurowała drugą edycję cyklu filmowego „Człowiek w kinie”, współorganizowanego z festiwałem Millennium Docs Against Gravity oraz warszawskim barStudio. Podczas comiesięcznych spotkań, pokazane zostały wybrane filmy poświęcone prawom człowieka, w tym film „Serbka”, który otrzymał nagrodę Amnesty International na festiwalu Millennium Docs Against Gravity w 2019 roku, jak również inne, konkursowe tytuły: „Steve Bannon. Czas Przełomu” i „Yes Meni idą na rewolucję”. Pokazom towarzyszyły wydarzenia dodatkowe, w tym kolejno: wstęp Karoliny Iwańskiej z Fundacji Panoptikon o wtyczce #KtoCięnamierzył i wykorzystywaniu targetowania dla celów prowadzenia kampanii wyborczych, wystąpienie Agnieszki Jakimiak - reżyserki, publicystki i dramaturżki, która współpracowała z Olivierem Frljiciem m.in. przy spektaklu „Kłątwa” oraz prezentacja Aleksandry Fertlińskiej z Amnesty International poświęcona bohaterom i bohaterkom Maratonu Pisania Listów największej, corocznej akcji na rzecz praw człowieka, którzy walczą o ochronę środowiska naturalnego. Cykl jest kontynuowany w 2020 roku w Warszawie, jak również w innych miastach za pośrednictwem grup lokalnych Amnesty International. Więcej informacji o cyklu „Człowiek w kinie” można znaleźć na stronie wydarzenia w serwisie [Facebook>>>](#) oraz na stronie: <https://amnesty.org.pl/czlowiek-w-kinie-powraca/>.

CZŁONKOWSTWO I DZIAŁANIA FUNDRAZINGOWE

W 2019 roku liczba członkiń i członków Stowarzyszenia Amnesty International wynosiła 7 458.

W okresie sprawozdawczym 9 640 osób wsparło organizację finansowo.

W ciągu roku zebrano łącznie 219 663 podpisów pod wszystkimi petycjami.

Petycje z największą liczbą podpisów to:

- „Wolność dla Nasrin z Iranu!” - 58 596 podpisów
- „Tak to miłość” - 29 788 podpisów
- „Maraton Pisania Listów” - 19 192 podpisów online